

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет радіоелектроніки

Факультет Комп'ютерних наук

Кафедра Програмної інженерії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету КН

А.Л.Єрохін
(підпис, ініціали, прізвище)

02.09.2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРІЯ ДИСКРЕТНИХ ДИНАМІЧНИХ СИСТЕМ»

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти магістерський

(бакалаврський, магістерський, освітньо-науковий)

спеціальність 121 «Інженерія програмного забезпечення»

(код і назва спеціальності)

освітньо-наукова програма

(професійна або наукова)

ТЕОРІЯ ДИСКРЕТНИХ ДИНАМІЧНИХ СИСТЕМ

(повна назва програми)

Розробник(и): А.Г. Руткас, професор кафедри ІІ, д.ф.-м.н., професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри ІІІ

Протокол від 28 серпня 2023 р. №1

Завідувач кафедри

_____

(підпис)

З.В.Дудар

_____

(ініціали, прізвище)

Керівник проектної групи/
гарант освітньої програми

_____

(підпис)

З.В.Дудар

_____

(ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією факультету Комп'ютерних наук

Протокол від 02.09.2023 р. № 1

Голова методичної комісії факультету КН

_____

(підпис)

О.Ф.Лановий

_____

(ініціали, прізвище)

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни*	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС* - 5	Вибіркова	
Модулів** - 2	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2	2-й	
Індивідуальних завдань*: РГЗ та КР курс. робота (проєкт)	Семестр	
Загальна кількість годин* 150	3-й	
	Кількість годин	
	52 години	
	Навчальні заняття: 1) лекції, год.	
Мова навчання: українська	26 год.	
	2) практичні, год.	
	-	
	3) лабораторні, год.	
	16 год.	
	4) консультації, год.	
	10 год.	
	Самостійна робота, год.	
	98 год.	
	в тому числі: 1) РГЗ та КР, год.	
	2) курсова робота (проєкт), год.	
Вид контролю: залік		

Примітка.

*Відомості з навчального плану.

**Структурна дисципліни (складається із змістових модулів). Рекомендована кількість модулів дорівнює кількості контрольних точок.

2 МЕТА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ З ЇЇ ВИВЧЕННЯ

2.1 Мета вивчення дисципліни: вивчення основних методів теорії дискретних динамічних систем, їх практичного використання для створення сукупності додатків та програм, що конструктивно об'єднані в єдиний виріб для виконання певних задач. В рамках вивчення курсу студенти повинні отримати теоретичні й практичні навички щодо розроблення ПЗ ефективних процедур у різних технічних та фізичних процесах.

2.2 Результати навчання:

за результатом вивчення дисципліни студенти повинні:

знати: типові методи і головні проблеми теорії дискретних динамічних систем;

вміти: розв'язувати типові задачі теорії дискретних динамічних систем; застосовувати набуті теоретичні знання при розробці математичних моделей різноманітних процесів у природі та техніці; розробляти програмне забезпечення розроблених математичних моделей;

володіти: класичними і сучасними методами теорії дискретних динамічних систем, алгоритмами їх використання в комп'ютерній інженерії, прогнозуванні та плануванні експериментів і виробничій діяльності.

2.3 Передумови для вивчення дисципліни:

раніше мали бути вивчені такі дисципліни, як вища математика, дискретна математика, теорія ймовірностей; студенти повинні мати теоретичні й практичні навички щодо розроблення ПЗ.

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Моделювання реальних об'єктів за допомогою динамічних систем.

Тема 1. Неперервні і дискретні динамічні моделі у природі, техніці, економіці.

Тема 2. Математичне описання дискретних динамічних систем за допомогою різницевого рівнянь.

Тема 3. Основні поняття теорії різницевого рівнянь, що описують дискретні динамічні системи.

Тема 4. Основні поняття теорії дискретних динамічних систем.

Змістовий модуль 2. Розв'язність і якісний аналіз дискретних динамічних систем.

Тема 1. Ознаки розв'язності дискретних динамічних систем.

Тема 2. Ознаки стійкості дискретних динамічних систем.

Тема 3. Періодичні стани і стани рівноваги дискретної динамічної системи.

Тема 4. Застосування теорії дискретних динамічних систем до дослідження економічних моделей.

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів та тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	конс	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Геометричні та алгебраїчні властивості графів												
Тема 1. Неперервні і дискретні динамічні моделі у природі, техніці, економіці.	19	4		2	1	12						
Тема 2. Математичне описання дискретних динамічних систем за допомогою різницевого рівнянь.	19	4		2	1	12						
Тема 3. Основні поняття теорії різницевого рівнянь, що описують дискретні динамічні системи.	18	4		2	2	10						
Тема 4. Основні поняття теорії дискретних динамічних систем.	19	1		2	1	15						
Разом за змістовим модулем 1	75	13		8	5	49						
Усього год. за модулем 1	75	13		8	5	49						
Модуль 2												
Змістовий модуль 2. Розв'язність і якісний аналіз дискретних динамічних систем												
Тема 1. Ознаки розв'язності дискретних динамічних систем.	19	4		2	2	11						
Тема 2. Ознаки стійкості дискретних динамічних систем.	21	4		2	1	14						
Тема 3. Періодичні стани і стани рівноваги дискретної динамічної системи.	19	4		2	1	12						
Тема 4. Застосування теорії дискретних динамічних систем до дослідження економічних моделей.	116	1		2	1	12						
Разом за змістовим модулем 2	75	13		8	5	49						
Усього за модулем 2	75	13		8	5	49						
Усього годин за семестр	150	26		16	10	98						

5 ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Властивості дискретних динамічних систем і відповідних різницевого рівнянь	4	
2	Побудова розв'язків дискретних динамічних систем	4	
3	Комп'ютерна перевірка стійкості динамічної системи	4	
4	Періодичні стани і стани рівноваги дискретної динамічної системи	4	
Загальна кількість, год.		16	

6 САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Підготовка до лабораторних робіт	24	
2	Підготовка до практичних занять	24	
3	Вивчення конспекту лекцій	24	
4	Робота з літературними джерелами	26	
Загальна кількість, год.		98	

7 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

8.1 Розрахунково-графічні завдання (РГЗ) та контрольні роботи (КР) – не передбачені планом.

8.2 Курсова робота – не передбачена планом.

8 МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

1. Методи навчання:

- практичний метод (лабораторних роботи та практичні роботи)
- наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій)
- словесний метод (проведення лекцій, дискусій, співбесід)
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, анотування, складання реферату)
- відео метод у сполученні з комп'ютерними методами засобами (дистанційний метод)

2. Засоби оцінювання:

- залік
- стандартні тести
- аналітичні звіти
- розрахункові роботи
- презентація результатів виконаних завдань

9 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

9.1 Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Вид заняття/ контрольний захід	Оцінка $O_{сем}$
ЛБ	30-50
Контрольна точка 1	30-50
ЛБ	30-50
Контрольна точка 2	30-50
Всього за семестр	60-100

9.2 Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки.

1. Знання основ теорії дискретних динамічних систем, що використовуються при розробці відповідного програмного забезпечення.

2. Знання стандартів, методів і засобів розробки математичних моделей у природі та техніці, що використовують теорію дискретних динамічних систем.

3. Знання основних підходів до розв'язання практичних задач з використанням теорії дискретних динамічних систем.

Необхідний обсяг умінь для одержання позитивної оцінки.

1. Вміння моделювати реальні системи та процеси з використанням базових підходів теорії дискретних динамічних систем.

2. Вміння розв'язувати практичні задачі з використанням методів теорії дискретних динамічних систем.

3. Вміння розробляти програмне забезпечення для розроблених математичних моделей.

Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру.

Задовільно D, E (60-74). Мати мінімум знань та вмінь. Виконати та захистити лабораторну роботу. Виконати всі завдання під час проведення практичних занять.

Добре C (75-89). Твердо знати мінімум знань. Вміти використовувати ці знання при розв'язанні практичних завдань. Виконати та захистити лабораторну роботу в строк. Виконати усі пункти завдань до практичних занять в строк.

Відмінно A, B (90-100). Знати усі теми та вільно орієнтуватися у предметній галузі дисципліни. Вміти використовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних завдань. Виконати та захистити лабораторну роботу в строк з отриманням найвищої

оцінки. Виконати усі індивідуальні завдання до практичних занять в строк з отриманням найвищої оцінки.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		залік
96-100	A	зараховано
90-95	B	
75-89	C	
66-74	D	
60-65	E	
35-59	FX	не зараховано
0-34	F	

10 МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

10.1 Базова література

1. Бондаренко М.Ф., Білоус Н.В., Руткас А.Г. Комп'ютерна дискретна математика: Підручник. - Харків, 2004. - 480 с.
2. Бордачов Ю.М., Соколова Н.А., Ходаков В.Є. Дискретна математика /підручник . – К.:”Вища школа”, 2002, - 287 с.
3. Урманчев В.І. Різницеві рівняння. – Київ: Державна служба статистики України, національна академія статистики, обліку та аудиту, 2018. – 44 с.
4. Kelley W., Peterson A.C. Difference Equations. An Introduction with Applications. Second Edition. - San Diego, San Francisco, New York, London, Toronto, Sydney, Tokyo: Academic Press, 2001. – 403 p.
5. Oded Galor. Discrete Dynamical Systems. – Berlin, Heidelberg: Springer-Verlag, 2007. – 158 p.
6. Гліненко Л. К., Павлиш В. А., Фаст В. М., Яковенко Є. І. Основи біотехнічних систем та їх моделювання. – Львівська політехніка, 2020. – 380 с.
7. Moghadas S.M., Jaber-Douraki M. Mathematical Modelling: A Graduate Textbook. Wiley, 2018. – 192 p.

10.2 Допоміжна література

8. Горбійчук М. І. Математичні методи оптимізації. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. - 302 с.

10.3 Методичні вказівки для різних типів занять

9. Вказівки для виконання лабораторної роботи з курсу «Теорія дискретних динамічних систем».

11 ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Математичні пакети MATCAD, MATLAB